

AMS-målere: tre dager i tingretten i Horten

Denne teksten ble først publisert på <http://einarflydal.com> den 25.03.2023.

Fra tingretten i Horten 20.-22.3.2023 i Glitre Netts sak mot åtte av sine kunder.

Jeg har tilbrakt tre fulle dager som tilhører i Vestfold tingrett i Horten. Det var strømnetselskapet Glitre Nett som hadde bedt retten om fullbyrdsdom mot åtte personer for å få tvangsinstallert ny måler hos dem – tre målere med, fem målere uten kommunikasjonsmodulen som gjør måleren til en AMS-måler.

Siden 2017, da Glitre Energi først kunngjorde at det skulle installeres nye målere, har disse åtte kundene motsatt seg dette. De har brukt dels de samme, dels ulike begrunnelser for hva som måtte være på plass før ny måler kunne installeres.

Helse var ikke tema i noen av disse sakene, selv om flere av dem har fritak etter framleggelse av legeattest. Nettopp derfor var det interessant å følge saken fra start til slutt, nå mens vi venter på at anken av «Halden-saken» til Høyesterett over helseinnvendinger og tvangsinstallasjoner skal behandles. Det var det visst flere som syntes: Tilhørerbenkene var helt fulle.

På tre dager i retten faller det svært mange ord, argumenter og paragrafer. Her skal jeg summere opp det jeg festet meg ved i de fire sakene som var for retten samtidig:

Glitre Netts hovedpoeng

Glitre Nett var altså saksøker mot alle de åtte, med krav om rett til å få installert nye målere hos alle, etter at mange år var gått, mange eposter, midlertidig forføyning for å stanse installasjon, anker av forføyning, stengning av strømmen hos enkelte med materielle skader og barnevernsak til følge, og et eget oppklaringsmøte i mars 2022 for å forsøke å besvare spørsmål fra en del av de saksøkte. I det hele tatt et helt lite villniss å nøste opp i.

Nå skulle altså det hele komme til en ende, slik at Glitre Nett kunne innfri kravet fra NVE om å få fullført utrulling av nye målere innen 1. juli i år. Plikten til å installere nye AMS-målere i alle

målepunkt, så sant ikke fritak fra AMS forelå, var Glitre Netts hovedargument. Retten til å installere ny AMS-måler er hjemlet i nettleieavtalen, og uten adkomst og rett til å installere ny måler ble både Glitre Netts eiendomsrett til måleren illusorisk og Glitre Nett ute av stand til å utføre sin pålagte samfunnsrolle med å sikre Norge et effektivt, moderne strømforsynings- og avregningssystem, hevdet Glitre Netts advokater.

Glitre var samtidig krystallklar på at i alle tilfeller der det foreligger legeattest, skal det gis fritak fra AMS, men ikke fra installasjon av ny måler uten kommunikasjon. Det eneste alternativ fra Glitre Nett er da en Aidon-måler der kommunikasjonsmodulen er fjernet.

(Her må jeg føye til at med dette standpunktet er Glitre Nett i brudd med Borgarting lagmannsretts oppskrift på hvordan man skal gå fram for fritak fra AMS og/eller måleren som helhet: Av kjennelsen i Borgarting går det entydig fram at dersom en kunde kan framlegge legeattest på at vedkommende har symptomer som i dagligtale knyttes til el-overfølsomhet, og det kan sannsynliggjøres at symptomene kan knyttes til «skitten strøm» (ledningsbundet spenningsstøy) fra måleren, må nettselskapet framskaffe en løsning uten «skitten strøm». Se [bloggpost 13.12.2022](#). Borgarting lagmannsretts kjennelse er anket på en rekke *andre* punkter, så den er p.t. ikke rettskraftig. Blir den stående, er dette gjeldende rett og en svær seier for helseargumentet og tilsvarende et stort tap for nettselskapene.)

Glitre Nett hevdet dessuten i retten i Horten at det eneste som berettiger fritak, er helsebegrunnelser, mot framlegging av legeattest, og at dette fulgte av innsnevrende tolkninger fra NVE/RME og av forvaltningspraksis, til tross for at ordlyden kun går ut på at AMS må være til «vesentlig dokumentert ulempe», noe som i utgangspunktet favner langt videre.

Kort sagt var Glitre Netts poeng at nå kunne man ikke vente lenger, men måtte tvinge disse åtte kundene til å akseptere en ny Aidon-måler – med eller uten kommunikasjonskort, alt etter om det forelå legeattest eller ikke. Fem av de åtte har legeattester og dermed fritak fra AMS.

Åtte saker, men behandlet samtidig

Retten behandlet sakene til alle de åtte samtidig, men de var delt opp som fire selvstendige saker:

Person 1 var den eneste med egen advokat. Han anførte som sine hovedargumenter at den nye standard nettleieavtalen fra 2020 som gir rett til installasjon av måler med kommunikasjon og kontrollfunksjoner (først og fremst fjernavlesning av forbruk, registrering av jordingsfeil, avstengning av strømmen) ikke er gyldig:

Den nye avtalen er ikke utformet og godkjent i henhold til kravene fra kontrollorganet RME og heller ikke har Forbrukertilsynet hatt den til behandling slik det skal være for slike standardavtaler. Dessuten skal den aksepteres individuelt av hver enkelt kunde. Dermed er det den gamle nettleieavtalen fra 2007 som gjelder, og i den står det ingenting om fjernkontroll og overvåkningsfunksjoner. **Person 1** mente derfor at å ta imot tilbudet om ny måler med slike funksjoner hadde han ikke plikt til.

Person 1 mente også at ny AMS-måler krenker personvernet på grunn av sine overvåkningsfunksjoner og de mulighetene slik teknologi og detaljert logging og avregning har til å kartlegge husholdningens atferd. Personvernet er beskyttet både av GDPR, av Grunnloven og av Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK). Her kunne **Person 1** vise til Datatilsynets meget kritiske kommentarer til AMS-prosjektet, der poenget var at målerne genererer «overskuddsinformasjon» som kan misbrukes, selges, osv.

Person 2 førte sin egen sak, dvs. var selvprosederende. Hennes innvending knyttet seg ene og alene til nettleieavtalene av 2007 og 2020. Hun leverte en – i mine øyne – særdeles solid og velbegrunnet redegjørelse for hvorfor den nye avtalen av 2020 ikke er gyldig, ganske i tråd med **Person 1s** argumenter. Hun hevdet derfor at hun ikke var forpliktet til å etterkomme noe krav om installasjon av ny måler så lenge Glitre Nett holdt seg til den nye nettleieavtalen av 2020. Og det var i grunnen hele hennes argumentasjon, så langt jeg fikk den med meg. Både hun og **Person 3** var opptatt av det rent prinsipielle og formelle: Glitre Nett – og resten av bransjen – gikk uryddig fram etter hennes syn, og det kunne hun ikke godta.

Også **Person 3** var selvprosederende. Hun fortalte hvordan hun helt siden starten hadde etterlyst en klargjøring fra Glitre Nett om hvem som har ansvaret for de skader som måtte oppstå fra AMS-målerne. Hun var da både opptatt av helsemessige følger og eventuelle andre følger som man i dag ikke kan forutse.

Noen avklaring hadde hun aldri fått trass i flere forsøk, og da hadde hun ganske enkelt stanset kontakten og ikke besvart ytterligere framstøt fra Glitre Nett. Hun kunne i den forbindelse vise til dommen i Münster, Tyskland i 2021, der det gjøres klart i forbindelse med mobilmaster at den som stiller grunnen til disposisjon, deler ansvaret med mobilselskapet ([bloggpost 30.06.2022](#)). Hva betyr en slik dom overført på AMS-målere? Blir det Glitre Nett, borettslaget, hun selv eller ingen som blir sittende med ansvaret? Slike tanker må man automatisk gjøre seg. Forøvrig hadde hun samme syn som de andre på gyldigheten av nettleieavtalen av 2020.

Personene 4-8 var gått sammen i en gruppe og hadde engasjert en advokat som de sparket ut av saken en uke eller så før saken begynte. Saken var dermed dårlig forberedt. En av de fem hadde tatt på seg rollen som gruppas prosessfullmektig, noe som selvsagt var en oppgave i største laget.

Også for disse fem var nettleieavtalen og personvernet sentralt. Gruppa ga sin tilslutning til de argumentene som alt var blitt framført av **Person 1, 2 og 3**. I tillegg la denne gruppa særlig stor vekt på den dårlige kommunikasjonen fra Glitre Nett – at det hadde vært så vanskelig å få fram pålitelig og tillitsvekkende teknisk informasjon fra Glitre Nett før Glitre Nett tok ut stevning og prosesskrivene begynte å gå mellom partene.

Gruppa var særlig opptatt av mulighetene de mente lå i målerne for å registrere personopplysninger selv når kommunikasjonsmodulen var fjernet. For å underbygge dette teknisk førte de et fagvitne som viste til komponenter på hovedkortet som han mente fungerer som antenner og sender målerens aktiviteter ut på ledningsnett (altså det som kalles PLC, *Power Line Communication*, og som brukes i Frankrike men er forlatt i Norge).

Glitre Nett og selskapets tekniske leder for datainnsamling forsikret derimot gjentatte ganger at så ikke var tilfelle, og at en Aidon-måler uten kommunikasjonskort (også kalt systemkort) bare består av de samme funksjoner som en tradisjonell måler, det vil si *klokkefunksjon* (som er nødvendig i alt digitalt utstyr), *display* og *registre* som kan sørge for at ved strømbrydd kan den gjenoppta funksjonen og vite hva som er status siden siste måleravlesning. Gruppas prosessfullmektig medgikk så at gruppa godtok Glitre Netts forklaring, og beklaget seg over at slike avklaringer ikke var kommet tidligere.

--

Så langt min oppsummering av det som foregikk i retten helt fram til kostnadene skulle på bordet.

Mye penger på spill

For de saksøkte står det mye penger på spill. Glitre Nett fremmet krav om 1,2 millioner kroner i sine saksomkostninger. De saksøktes krav fikk jeg ikke helt tak i, men jeg tror det var rundt 500 000 kroner til sammen. I tillegg kommer domstolens kostnader. Jeg gjetter på rundt 20 000. Det ligger altså en utgift på rundt 1,7 millioner i potten og skal fordeles.

Personene 4-8 argumenterte for at særlige bestemmelser om fritak fra saksomkostnader måtte tas i bruk på grunn av helse, alder og at flere av dem er trygdet, i likhet med **Person 2**.

Glitre Nett mente at alle de saksøkte burde være solidarisk ansvarlige, som vil si at alle hefter for hele beløpet og må overta forpliktelsene der andre ikke betaler – til tross for at det slett ikke er de som har ønsket at de fire ulike sakene skulle kjøres som én samlet sak. Det virker ikke rimelig.

Var denne rettsaken nødvendig?

Når folk møter i retten som selvprosederende, skal retten gi veiledning. Det ble gjort i utstrakt grad. Det var ganske enkelt veldig flott å se hvordan både dommer og Glitre Netts advokater var svært tolmådige, bisto enkelte av de saksøkte og godtok både for seint framlagte bevis, manglende referanser og ganske uryddig håndtering. De var både rause og imøtekomme og lite "avskjærende" overfor de saksøkte. Det fortjener de all honnør for!

Men var hele denne rettsaken overhodet nødvendig? Jeg forstår at Glitre Nett - sett utfra sine tradisjoner og sin kultur som lokal monopolist – selv synes at selskapet har gjort en rimelig bra jobb med sin informasjonsvirksomhet. Glitre Nett har opplagt oppfattet de saksøkte som kranglete og sikkert også som «konspirasjonsteoretikere» «som uansett ikke ville skifte måler». Det siste ble da også sagt i retten, og kan godt ha vært rett om noen, for det jeg vet.

Men så enkelt er det likevel ikke. **Person 3** uttrykte nyansene og maktforholdene klartest da hun skildret både hvordan hun forsto at Glitre Nett befant seg i en skvis mellom NVEs krav og hensynet til kundene, men samtidig hvordan striden både fant sted med feil aktører og ble høyst ujevnbryddig:

- Man innfører en teknologi som åpenbart ikke er godt nok undersøkt og utredet og uten det juridiske grunnlaget orden, og så blir det kundene som enkeltvis må slåss mot nettselskapet for å få ryddet opp i alt dette! Det er ikke rimelig! Glitre Nett skulle ha snudd ryggen til kundene sine og tatt kampen med myndighetene og de andre som ikke har gjort jobben sin!

Selvsagt blir kundene den svake part i dette spillet, både økonomisk og hva gjelder informasjon og evne. At mange kunder - både hos Glitre og andre nettselskaper – opplever at de blir overkjørt og lurt til noe de ikke har ønsket, er derfor ikke rart. Da er det heller ikke rart at noen av dem blir «vanskelige å ha med å gjøre».

Det har lenge forundret meg at nettselskapene ville undergrave kundenes tillit til seg ved å gi så dårlig og direkte feilaktig informasjon. De har f.eks. ikke endret sine nettsider selv når det ble påvist vesentlige feil - som f.eks. i påstandene om at AMS-målere stråler «langt svakere enn en mobiltelefon» - en påstand som klart var basert på sammenblanding av to ulike målemetoder (e.r.p. og e.i.r.p.). Og hvorfor har de ikke vært mer behjelpelige med å få fram bedre teknisk dokumentasjon tidligere når det er blitt etterspurt? Eller avholdt informasjonsmøter tidligere? Da kunne denne saken vært droppet.

Heller ikke har de gjort det særlig lett å finne ut hvordan man skulle søke fritak fra AMS. Det har vært godt bortgjemt hos nesten alle nettselskapene, og myndighetene har ikke akkurat hjulpet til, de heller.

Slik er det blitt bygget opp sterk mistillit overfor nettselskapene, overfor Helsedirektoratet og DSA. Det er skapt en aura av mistillit i en del kretser som lett tolker inn de mest suspekte motiver bak den manglende informasjonen. Det er ingen tjent med.

Jeg vil anta at spørsmålet om ansvarsforhold, som var kjernen i **Person 3** sin sak, kommer til å aktualiseres framover - av flere grunner, bl.a. fordi det ser ut til å forekomme branner pga. AMS-måleres konstruksjon og fordi intet trådløst datautstyr er sikkert mot hackerangrep.

Hele denne saken som tok tre fulle dager i retten, og det meste av de store kostnadene med disse og andre «vanskelige» kunder, kunne vært unngått med bedre og åpnere informasjonsvirksomhet og med utredning av høyst legitime spørsmål som de har tatt opp. I stedet ble de til «vanskelige» kunder som bare skapte støy.

Omorganisering av strømbransjen og innføringen av AMS-målere har gitt nettselskapene en kundekontakt de ikke har vært det minste vant til. Slik sett var rettsaken i Horten en del av læringsprosessen – som det nå kanskje blir kundene som må betale for.

Det får vi se når dommen kommer. Den ble bebudet til litt over påske.

Einar Flydal, den 25. mars 2023